

Slavica Marković

Fakultet za defektologiju Sveučilišta u Zagrebu

MUCANJE KAO FAKTOR DEZINTEGRACIJE EFIKASNOSTI¹

Biološka struktura ljudskog postojanja postiže svoj puni smisao u kretanju. Kretanje je vezano za promjene; čovjek se kreće da nešto mijenja, da bi se pokretom efikasno izrazio. I psihološka struktura individue ima svoje obilježje. Psihološki opstanak zahtijeva puni razvoj obrambenih mehanizama. Što su efikasniji obrambeni mehanizmi koje individua donosi u prostorni svijet, veći je i potencijal njezi na životnog opstanka u sjedinjavanju sebe s društvenim integritetom. Održavanje cjelokupnog integriteta unutar društvenog zajedništva ogleda se kroz perceptivno-kognitivni sistem. Taj spoznajni sistem manifestira se reprezentacionim sposobnostima koje omogućavaju da individua ekonomično reprezentira svoje iskustvo, da komunicira simbolima, u krajnjem cilju da komunicira efikasno.

U komuniciranju cilj i realna dostignuća ponekad su neskladni. Ako individua u komuniciranju osjeća element »prijetnje« a već ima percepciju nekog stupnja nesposobnosti o sebi da lagodno riješi zahtjev, uzbuđenje je neminovno, govor nelagodan isprepletan naporom i neugodom, u težim slučajevima i blokadama, govor zapada u mucanje, ukratko, javlja se dezintegracija govornog toka.

Mucanje gledano kroz dezintegraciju govornog toka tek je jedan aspekt kompleksnog problema zvanog mucanje. Sâm govorni tok kao i značenje

govrnog toka nedovoljno je interpretirano, premda se u mnogim radovima ukazuje na postojanje takva fenomena. Općenito se smatra da govorni tok u osnovi označava vremensku realizaciju govorenja, a plan govorenja bio bi sadržan u rečeničnim dijelovima koji nose određeno značenje, a izdvojeni su pauzom.

CILJ ovog rada bio je da se utvrdi fluentnost govornog toka osoba koje mucaju i odredi patološka struktura vezana uz promjene fluentnosti.

METODA. U logopedskim ambulanzama odabrana su 42 ispitanika s govornim poremećajem mucanja na dobrom nivou od 1 do 13 godina. Zadatak namijenjen ispitanicima sastojao se od jedne izreke, sintagme, koja je sadržavala 6 slogova (Tanja voli pile) i koju su ispitanici nakon upute ponavljali u magnetofon. VRIJEME trajanja izreke, te broj patoloških ZASTOJA i PONAVALJANJA na početku riječi i unutar riječi kao i STANKE između riječi, koje su ispitanici činili tokom izgovaranja izreke-sintagme u mikrofonskoj snimci i uzeto kao VARIJABLE. Matematskim postupkom izračunate su interkorelacije varijabli, a zatim je izvedena faktorska analiza metodom glavnih komponenata. Upotrijebljen je oblimin! lambda je iznosila 1,94.

¹ Referat održan na Jugoslavenskom simpoziju o mucanju u Dubrovniku, 20. 10. 1977.

Rezultati

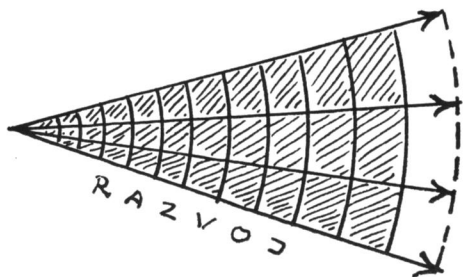
Tablica 1

Matrica koordinata varijabli s izdvojenim faktorom

VARIJABLE	FAKTOR
Vrijeme	.73
Ponavljjanje	-.57
Zastoji	.86
Stanke	.59

Visoku ortogonalnu projekciju na izdvojeni faktor ima varijabla ZASTOJ (.86), zatim slijede varijable VRIJEME (.73), STANKE (.59) i PONAVLJANJE (-.57). Sve te varijable u funkciji su patoloških promjena govornog toka, što ukazuje da se ovdje radi o patološkom faktoru koji se može identificirati kao FAKTOR DEZINTEGRACIJE EFIKASNOSTI.

Diskusija. Efikasnost razvoja i procesa psihofizičke diferencijacije organizma pojavljuje se u sekvencijalnoj ekspresiji i integraciji diferencijacije. Svaka jedinica ponašanja unutar cjelokupne tjelesne strukture, koja se razvija od jedinstvene forme progresivno u oplemenjenju i povezuje sa svim drugim jedinicama u skladnu cjelinu, ostvaruje integritet individue i efikasnost djelovanja.

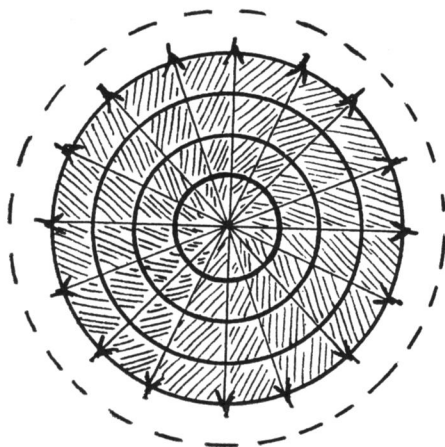

Sl. 1

Na slici (1) shematski je prikazan psihofizički razvoj individue u vremenskim intervalima (popunjeni seg-

menti), koji su neograničeni i koji ukazuju na efikasnost dostignuća i na njegovu ravnotežu.

Kako individua živi društvenim životom u svijetu interpersonalnih relacija, ona i sama postaje jedinica društvenog konteksta.

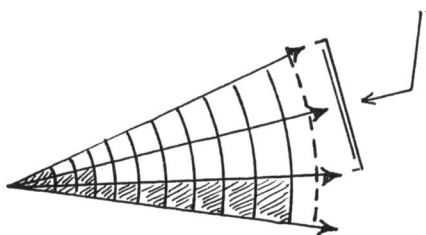

Sl. 2

Puni krug na slici (2) ukazuje na efikasnu integraciju individue u društveni kontekst.

Ako individua u svom kompleksnom razvoju zaostaje u nekom segmentu, u nekoj funkciji, efekt zaostajanja negativno se reflektira na ravnotežu funkcija, na cjelokupno funkcioniranje organizma. Ako se pogoršanom generalizacijom zadrže distorzije za govorne situacije i ako u procesu govorenja i razgovaranja individua »vidi« prijetnje i doživljava stresove, u toj je funkciji neefikasna, a kao cjelina nedovoljno izbalansirana i nedovoljno integrirana. I skupina naših ispitanika označenih s mucanjem pokazuje slične karakteristike. Svi redom su u ponavljanju izreke-sintagme pokazivali neadekvatno govorno ponašanje na pripremljenu govornu situaciju, svi redom su na tu situaciju reagirali mucanjem, a što je neadekvatno za govor-

nike s izbalansiranim razvojem funkcijama. Najveći stupanj dizritmije govornog toka za ovu skupinu utvrđen je kod prvog iskaza sintagme, koji je ujedno i uzet u obradu. Već u trećem ponavljanju stupanj dizritmije znatno se smanjio, a kod trojice gotovo iščezao, što govori u prilog psihičke adaptacije i približavanja časovitoj ravnoteži unutar cjelokupnog spleta funkcija.

Sl. 3

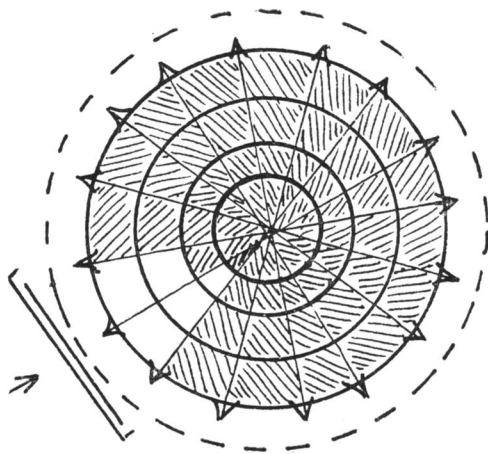
Na slici (3) nepopunjeni segmenti označuju neefikasnost funkcije u aktivnostima; za naše ispitanike bila bi to ilustracija neefikasnosti govornog toka.

Ako se sada vratimo i razmotrimo perceptivno-kognitivne procese, uočit ćemo da oni omogućuju identificiranje i povezivanje događaja u vremenskim razmacima. Oni dozvoljavaju da se vrijeme doživi kao prošlost, sadašnjost i budućnost. Pojave prošlosti nikad se ne mogu vjerno ponoviti, no sjećanja oživljavaju pojave u relativno jasnim detaljima, u sadašnjosti. Kvaliteta ponašanja individue u sadašnjosti protkana je prošlim iskustvom. Čovjek u formiranju svoje aktivnosti kontinuirano se povezuje na prethodna dostignuća, na uspjeh i neuspjeh; smjera tamo gdje je u prošlosti problem riješio uspješno, a izbjegava ponavljanja koja su u prošlosti bila neuspješna. U komponiranju pogleda na svijet i »viđenja« pojava i zbivanja indi-

vidua neminovno u svoj vidik ugrađuje distorzije, koje će tokom vremena izdvajati ili će ih usvajati.

Zadržavanje distorzija zahtijeva da se ostvari kompromis sa samim sobom, da se ostvari adaptacija ili u protivnom reakcija na stimulans je neadekvatna, što je ponekad slučaj u komunikacijskim aktivnostima gdje govornik na govorne situacije reagira mucanjem.

Izdvojimo li momente da je kvaliteta ponašanja vezana za prošlo iskustvo, da su u doživljajima utkane distorzije i da ti sadržaji u nekih individua narušavaju dinamičku ravnotežu funkcija, složili bi se da ovdje nije u pitanju narušavanje efikasnosti funkcija, jedino unutar sebe, nego i narušavanje djelovanja u procesu društvenog integriteta.

Slika (4) odnosi se na proces društvenog integriteta gdje je poneka funkcija nedovoljno efikasna (vidi neispunjene segmente na koje smjera strelica). Tako dezintegrirani govorni tok, što je slučaj i s naših 42 ispitanika, uvjetuje nedovoljnu efikasnost u procesu govorenja i reflektira to stanje

kao nedovoljnu efikasnost na proces društvenog integriteta.

Na kraju bismo dodali da je svijet prekompleksan da bi se sve slijevalo u normalu; odstupanja su neminovna, ali ustrajanjem individue s jedne strane i društvenim djelovanjem s druge, ona se mogu otkloniti ili barem ublažiti.

Zaključak

Na sintagmi od 6 slogova, koju su ispitanici ponavljali u magnetofon, izdvojene su patološke varijable:

stanke, zastoji, ponavljanja i vrijeme. Faktorskom analizom varijabli utvrđen je patološki faktor i identificiran kao **faktor dezintegracije efikasnosti**.

S u m m a r y

The subjects were asked to repeat the sex-syllable syntagma and their utterance were recorded on tape. The following pathological variables were determined: pauses, stops, repetitions and time. The results were factor-analysed, and the pathological factor was extrated and identified as the **Factor of Desintegrad Efficacy**.